

Emnenr. 80.

Fylke: Buskeruds.

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Nes.

Emne: Folkemellessin.

Bygdelag.

Oppskr. av: Ola S. Aasen.

Gard: Aasen.

(adresse): Nesbyen.

G.nr. 80. Br.nr. 2.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

I Flisrød - Kjerringrød.

1) Ja dei var nok hardföra förr, det er ein karbären kar så dei am ein som sålte lit av vert av vont.

2) Dei visste ikke stort om smitte, men dei brukte da jerne et il andet mot det likevel, ja brisjibar og brisjibreak vart no bruk meget, å likeins kamfir men det sist nemte var ikke så godt å få sak i for det var ikke å få kjøbt andet i byen, förr det kom apotik til bygda, og enda kunde det bli langt, for det er ikke apotik i ver bygd.

3) Ja dei hade nok jerne det husker jeg, mod brandiär og modt frost = skade brukte dei grise galder som dei tok vare på og hade den på en flaske, og mot farkjälelse var det å koke hel pepar i söt mjölk. Og så brukte dei også peparbrennevin det var å ha hel pepar på si flaske med brennevin, å la den stå en tid å stöipe sig så den blev kraftig sterk, ja slik pepar = brennevin hade dem mest Månder stöt.

Vist dei hadde slått sig eller vrit sig i en fot el arm så dem blev hovne el som dei så trøtne så var det å bruke böverjæld, det var noget dei laga självö, men dei måtte kjøpe det fra byen, det bestod av Spirit 96 prosent, og så var det noget dei måtte kjøpe på eit apotik som dei sa var av ködane av bævern der for blev det kalt bæverjæld eller ut kalt i bygda böverjæld, ja detta som dei kjøpte på apotiket skulde det ikke stant til av det var ganske tørt da men da det hadde slått en tid så svala det ut, ja denne slags melisin hadde dem nok stående så at si på alle iendamer for den blei brukt både for mennesker og dyr, for den blev og bli brukt nu og da vist et dyr blir stukket av arm så er dette et godt melisin mot det. Men slike melisiner som dem måtte kjøpe fra byen måtte dem passe på og få en som reiste til byen og få ham til at kjøpe for sig så bli måtte vara beråde på fyrhånd.

4) Ja ja det kunde nu vara lit forskjelligt med det da men ikke altid.

5) Ja det var nu jarne til det at dem fik låne og like ens få melisin hos sin nabo el kjente, det sidste spørsmålet kjender jeg ikke til.

6) Ja kjære el sam vi siger kjyru og kjyru meisk, (Kjyru meisk er noko sunt som blir stående oppi kjyrua).

7) Ja treak blev meget brukt i eldre-tid, det var nu imot forskjølelse og andre

7221

Sydamer, sa det var for sin helse og for sunheden skjeld. Det var brisjitræk som vart brukt, ja helst bare det, for det var å koke træk over høst her api fjeldbygdene, altså brisjitræk.

8) Ja jeg husker nok den, men det var da vist en slags melisin som dem måtte kjøbe på apotik, den var til utvortes bruk vist den bar, mot trøtt, eller du hadde vrit dig el slåt dig den var nok vist nok så sterk.

9) Ja det måtte da være dei som kjante til disse, helst var det vel den som laga melisinne.

10) Var det flytender så var det på flasker, og var det tøre melisiner så vart dem apoveret i dāsar el i tøy posar og i blærer som dem tok å lagar til sligt bruk, og hat i ut skap el i ei kjist.

11) Ja det var dei, å da vart dei vel kalla ved det navent dei hadeder.

12) Det kent nok men det var ikke stort å lite på da det galt melisiner, det kunde vere slike faste ting som elektriske ting og sligt, men det var da heller ikke da å stole på ved kjøpe av disse kramkarane, men det blev kjøpt av dem giktringar å giktbelter å slike ting.

13) Helst var det munnleg, skjeldan skrifteligt.

14) Dei var kalla dokter bökar eller melisin bökar, men det var nok ikke mange av dei heller i eldre tid som man hörte tale om, og titlar el forfattarnamn husker ikke jeg da.

11 Bygdelækjarar.
A. Lækjarane.

4

- 16) Det var vist begge slag det.
17) Nei det var det forskjelligt med, det var nok fra alle slags skender, både fattige og rike store og små.
18) Ja mange tider det og.
19) Åa nei dei måtte nok ha lit livs råinster og set og hørt lit av vert først
20) Det hente nok vist det også.
21) Det var nok vist skjaldan, at man kunde opdage noget slikt hos loarn.
22) Det hente nok vist same tider at det kunde være av slike grunder.
23) Det var nok helst når det kom folk som trængde hjelp, og ikke som yrke, dei ga sin hjelp.
24) Ja det var nok vist lit forskjelligt med det, vist det var en lit velstående en så var det nok vist skjaldan at han fik penger for sin hjelp men heller en il anden tjeneste, så som lit arbeide. Og var det en simpel il ei si fattig en og han som trængt hjelp var lit bedre i kanomisket så var det nu helst lit mat varer han fik for sin hjelp il råd han ga.
25) Nei det hadde dei nok ikke for doktorane dei likte ikke disse bygda doktorane, dei kalla dei kvaksaltværa, å bygda doktorane dei likte ikke dei andre heller for dei tok burt fortjeneste deira vist det var fortjeneste da.
26) Åa ja det var det nok høstes det ut for for både vore dei dyre og bygsame å ha med å jøse syndis dei.

- 27) Nei det har jeg ikke hørt om.
- 28) Jeg har nok ikke hørt om slike
slikt her opi dalen av gamle folk.
B. Lakjeråd og lakjekurur.
- 29) Ja og husker at dei brukte noget
dem kalte "söt rot" ja den har jeg
nok både set og smagt den var
alt andet en söt for den var for-
ferdelig bæisk, den blev brugt både
for mennesker og dyr til inwertes
bruk, dei kakte den og så var det
drikket dette søet men det var
bæisk, og så både så jeg og hørte
dem bruke "ingifær" og pepar og
en del anderlags urter som jeg ikke
husker navnet på og ikke har hørt navnet
på dei heller.
- 30) Ja som helst det, men dei fik nok
av andre også, den søt rote som jeg
har ment den fant dem ikke bedre
en kan huske fant dem på fjeldet
mellom Våldeis og Gudbrandsdalen.
- 31) Det var nok på forskjellig måtar det
det var efter som det var fast el flytendes
men dei tok de vare på det for å bruke
det i påkameside tilfælde.
- 32) Ja det var det, når noken var
i byen, og det var da helst disse som
drøv med handel som kjøpte med
sig fra apoteket
- 33) Ja det var nok høist forskjellig det,
det var en Kap el skål det.
- 34) Det hente nok vist det og, men helst
var ^{det} nok for uten opskrifter.
- 35) Det var nok vist almindeligt water
som blev brugt, men det var en del
som brukte van fra kjilder som dem

mente var bedre en almindeligt vatn

36) Det var ikke godt at gjöimö länge.

37) Ja det gjorde dem, dem skulde da bruke Karjak for lungelbesendelse

38) Nei ikke akkurat det, men jeg husker en man fra min barndom altså for 70 år siden han hadde det for vane at hadde han hugt sig il skat sig slik at han fikk et stort sår så var det å få tak i karjak il jærne det som var stærkaid sam han drak for det rensa blodet san, og så var det am å jøre og få feit kamgröt da grode såret sa han.

39) Na ja du hadde det samme av dem

40) Laga du självo il fät ein some til jera dei for sig.

41) Ja det var nu en som laga sig ei tönge til å trake tanner med ja han hadde ikke bare en han hadde nu minst to til dette bruk, ja denne man han ikke bare trakt tanner han var til å lage sår og andre bygdomer og lige så var han flink som öier laga han praktiserte for 60-70 år siden han het Ol. Nykleiset han vart ikke bare brukt i sin egen bygd dem kom til ham fra andre bygder også, han hadde vilt nok læst sig til en del, men han var bare en almindelig bonde man.

42) Ja, det har dem drevet med, og kanskje enkelte driver med det em.

43) Det kunde nok være lit forskjellig, men det älste jeg husker så for at få hul på skindet så dem fikk tak i bla så blukke dem

12887

15887

Spisse og kvasse glar biter og haka
 hul med, men lit senere fik dem
 noen små instrumenter dem kalte
 kjøpe maskiner sam det var flere
 små knivar i sam skar hul i
 skindet, det er nok ei slik kjøpe
 maskin her på gården har liget her,
 Og til at suge blodet så brukte dei
 små horn av gjæiter og sam det
 var et lite hul i den spisse enden
 men over dette hul måtte dem ha
 et tynt skinn og det stak dem
 huller i med en nål, og så var
 det å sette dette hornet over disse
 hullene i skjinet og sugge luften
 or hornet slik at det sat fast og
 såug til sig blod, og horne kalla
 dei "køpjø skuta", ja det lig vist
 naka slike her også. Men det
 siste jeg har set så brukte det
 noen små glas i stedet for disse
 hornene og så brukte dem lit vat
 sam dem watte med lit parapir
 og tente på enden glaset og brant
 av luffe så glaset såug sig fast
 og såug til sig blod.

Og da dem året så hadde dem
 en årelat bil sam dem hug hul
 på aren med, det er en liten
 innretning med en fjær i sam
 slår skarpt til, det lig også en her.

44) Ja i de senere år så var det dem
 sam kjøpte iglar, å ja jeg husker
 jeg så iglar i bruk for over 50 år
 siden men dem var sjeldne enda.

45) Ja der var nok dem sam det
 gjorde når det trængdes.

- 46) Ja jeg husker spesielt ei kone
her i bygda som skulde vera flink
med øinene hun er død for 50 år siden
- 47) Det var nok forskjellig med det.
- 48) Det hente samme som hadde et
lite skrin, og andre en liten pose
i sær han som Kåpa og året.

C. Leksjebøker.

- 49) Det var nok vist skjælden
det for den tiden var det ikke
så utspret med alle slags bøker
og ikke alle kunde lese heller,
og så måtte det være en eller annen
som måt hat gått rundt og selt dem.
- 50) Om som var så var den nok
prenta i Danmark.
- 51) Aa nei ikke i eldre tid hede
nakan læst, el læst framant
språk her ogi tror jeg sikkert.
- 52) Vist dei hado hat nakan
så kunde det nok ha kent.
- 53) Det kjender jeg derware ikke
sil nakan slike bøker her da
i fra eldre tider.
Men bare fra den senere
tid da har det ikke vært
want for dem over alt.